БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

НА ВНИМАНИЕТО НА: **Изх. №: 028/ 08.06.2026 г.**

Д-Р ИНЖ. РОСИЦА КАРАМФИЛОВА-БЛАГОВА
МИНИСТЪР НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

КОПИЕ ДО:

Г-ЖА ИВА ПЕТРОВА
МИНИСТЪР НА ЕНЕРГЕТИКАТА

Г-Н ИВАН ШИШКОВ
МИНИСТЪР НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

Г-Н ПЛАМЕН АБРОВСКИ
МИНИСТЪР НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

Г-Н ГЕОРГИ ПЕЕВ
МИНИСТЪР НА ТРАНСПОРТА И СЪОБЩЕНИЯТА

ОТНОСНО: Становище на БГВЕА относно Доклад за екологична оценка на проект на Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Р. България — актуализация 2024 г. и настояване за отказ за приключване на процедурите по ЕО и ОС поради редица нарушения

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Българска ветроенергийна асоциация като представителна асоциация на вятърния сектор в Р. България предоставя колективното становище на своите членове относно Доклад за екологична оценка (ДЕО), Нетехническо резюме (НТР) и Доклад за оценка за степента на въздействие (ДОСВ) на проект на Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България - актуализация 2024 г. (ИПЕК), публикувани за обществено обсъждане, април 2026 г. в законоустановения срок за обществени консултации.

Бихме искали да подчертаем изрично, че не поставяме под съмнение нито националното значение на ИПЕК като инструмент за изпълнение на ангажиментите на Република България по Парижкото споразумение, Европейския зелен пакт и Директива (ЕС) 2023/2413, нито обществения интерес от опазване на мрежата Натура 2000. Точно поради значимостта на ИПЕК БГВЕА настоява оценъчните документи, на които ще се основават последващите разрешителни процедури, да отговарят на най-висок стандарт на правна и научна обоснованост.

Категорично считаме, че в представения вид Докладите не отговарят на този стандарт. Установяваме съчетание от съществени правни нарушения, методологически дефекти и вътрешни противоречия, които поотделно и взети заедно компрометират валидността на изводите и правната издържаност на препоръчаните мерки. Подробната обосновка е изложена в Приложение 1 към настоящото становище.

С оглед на изложеното представяме следните мотивирани искания:

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

1. **Процедурите по ЕО и ОС да не бъдат приключвани** въз основа на представените в настоящия вид ДЕО и ДОСВ. Установените нарушения засягат съдържанието, а не само формата на документите и правят заключенията незаконосъобразни.
2. **ДЕО и ДОСВ да бъдат върнати за съществено преработване** с конкретни указания за отстраняване на всяко едно от установените нарушения, включително: (а) изготвяне на реални алтернативи по смисъла на Директива 2001/42/ЕО; (б) количествена кумулативна оценка въз основа на реално реализирани, а не само процедирани мощности; (в) анализ по конкретни защитени зони и предмети на опазване; (г) технологична диференциация на предлаганите мерки.
3. **Вътрешното логическо противоречие в ДОСВ** - едновременна констатация за „незначително въздействие“ в т. 9 и препоръка за географски забрани и обширни буфери в т. 6 - да бъде отстранено. Или въздействието е незначително и тогава крайни мерки не са необходими, или крайните мерки са необходими и тогава квалификацията „незначително“ е невярна. И в двата случая Докладът е вътрешно несъстоятелен.
4. **Неоснователно използване на остарели документи с изтекло правно действие** - НПДЕВИ 2011-2020.
5. **Заложените мерки по т. 6.2 да бъдат изцяло ревизирани и отменени.**
6. **Да бъде извършена трансгранична консултация** по чл. 7 от Директива 2001/42/ЕО с Румъния, Гърция и Сърбия, предвид констатирания в ДОСВ риск за мигриращи видове птици с трансгранични популации.
7. **Нетехническото резюме (Приложение № 7 към ДЕО) да бъде публикувано като самостоятелно достъпен документ. Към настоящия момент то липсва в предоставената за консултации документация.** Провеждането на обществени консултации без публикуван НТР нарушава чл. 20, ал. 1, т. 1 от Наредбата за ЕО и прави участието на засегнатата общественост фактически невъзможно. Обществените консултации не могат да протичат пълноценно при непубличност на ключови приложения.
8. **Да бъде изрично предвидено, че въвеждането на мерки и ограничения, произтичащи от ДОСВ на ИПЕК 2024, не се прилагат спрямо инвестиционни предложения и проекти, за които към датата на приемане на окончателното становище са налице решения по ОВОС, решения по оценка за съвместимост или други индивидуални административни актове, издадени по реда на ЗООС и ЗБР**
9. **Срокът за обществено обсъждане на преработения вариант да бъде удължен** с не по-малко от 30 дни след публикуването на всички приложения - изискуемо по чл. 20, ал. 1 от Наредбата за ЕО, чл. 122, ал. 2 от ЗООС и чл. 6, § 2 от Директива 2001/42/ЕО.

Подробната правна и научна обосновка на изложените искания е представена в Приложение 1 към настоящото становище, организирано в четири тематични дяла по характера на установените пороци.

С уважение,

Миглена Стоилова
Председател на УС на БГВЕА

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ОБОСНОВКА НА ИЗЛОЖЕНИТЕ МОТИВИ

Настоящото приложение представя подробната правна и научна обосновка на исканията, изложени в основното становище. Установените пороци са систематизирани в четири дяла: I. Нарушения в Доклада за екологична оценка (ДЕО); II. Нарушения в Нетехническото резюме (НТР); III. Нарушения в Доклада за оценка за степента на въздействие (ДОСВ) и IV. Нарушения, установени от анализ на приложенията към ДЕО.

ДЯЛ I: НАРУШЕНИЯ В ДОКЛАДА ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА (ДЕО)

I.1. Отсъствие на реални алтернативи - нарушение на чл. 10, ал. 1, т. 8 от Наредбата за ЕО и Приложение I, т. 8 от Директива 2001/42/ЕО

Разглеждането на разумни алтернативи не е дискреционен елемент на ДЕО - то е задължително изискване с императивен характер, потвърдено от Съда на ЕС в дело C-567/10 (Inter-Environnement Bruxelles). ДЕО изрично признава в т. 7, че ИПЕК „не съдържа изрично разработени алтернативи“. Вместо алтернативи са представени два прогнозни сценария - WEM (с настоящи мерки) и WAM (с допълнителни мерки), - представляващи два варианта на изпълнение на едно и също планово решение, а не самостоятелни алтернативни подходи.

Съгласно Приложение I, т. 8 от Директива 2001/42/ЕО, алтернативите трябва да отразяват различни подходи за постигане на целите на плана. Такива алтернативи биха включвали: (а) различно географско разпределение на ВЕИ мощностите с приоритет на терени извън и на отдалеченост от мрежата Натура 2000; (б) различен технологичен баланс между фотоволтаични, вятърни, малки водноелектрически и геотермални мощности; (в) сценарий с приоритет върху мерки за енергийна ефективност и намаляване на крайното потребление, вместо изграждане на нови мощности. Нито една от тези алтернативи не фигурира в ДЕО.

Нулевата алтернатива е разгледана едностранчиво - единствено като риск от „стихийно развитие на ВЕИ сектора“. Не е отчетено, че при нулева алтернатива действа наличната правна рамка (ЗЕВИ, ЗООС, ЗБР, НПДЕВИ 2011-2020 г.) и административна практика, а не безплановост. Разграничението между двата варианта е съществено и е трябвало да бъде предмет на обективна количествена оценка.

I.2. Непълна и методологически несъстоятелна кумулативна оценка - нарушение на Приложение I, т. 5 и 6 от Директива 2001/42/ЕО

Данните в самия ДЕО разкриват мащаб, при който прилаганата матрична оценка „висок/среден/нисък риск“ е принципно недостатъчна: процедираните ВЕИ мощности превишават 110 000 MW - многократно повече от цялата инсталирана електрическа мощност на страната.

При такъв мащаб методологическите насоки на Европейската комисия за стратегическа екологична оценка (ЕС, 2009) изрично препоръчват ГИС-базирано пространствено моделиране. Прилаганото качествено матрично оценяване не позволява да се установи нито точната площ на засегнатите природни местообитания, нито кумулативното въздействие на съчетанието от вятърни инсталации в конкретни защитени зони. Прилаганата методология не отговаря на изискванията за оценка на вторичните, кумулативните и синергичните ефекти, установени в Приложение I, т. 5 и 6 от Директива 2001/42/ЕО.

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

Допълнително, кумулативната оценка е изградена върху процедирани, а не върху реално реализирани мощности. Тази методологическа грешка изкуствено завишава кумулативния ефект, тъй като включва **нереализирани, изтекли и многократно подадени инвестиционни предложения за едни и същи имоти**, както е посочено и в документацията Реалната инсталирана мощност от вятърни централи в България е значително по-малка - 0,716 GW за вятърна енергия към настоящия момент.

I.3. Липса на трансгранична оценка - нарушение на чл. 7 от Директива 2001/42/ЕО

ДЕО не съдържа трансгранична консултация по чл. 7 от Директива 2001/42/ЕО, въпреки че в самия документ е констатиран риск за мигриращи видове птици с трансгранични популации, гнездящи и в Румъния, Гърция и Сърбия. Провеждането на трансгранична консултация при тези обстоятелства е задължително, а не дискреционно. Неговото отсъствие е самостоятелно процедурно нарушение, водещо до незаконосъобразност на процедурата.

I.4. Непълнота на мерките за наблюдение и контрол - нарушение на чл. 22 и 23 от Наредбата за ЕО

Предложените смекчаващи мерки в ДЕО имат общ и декларативен характер. Те не са обвързани с конкретни измерими индикатори, срокове, отговорни органи и механизми за докладване, каквито се изискват по чл. 22 и 23 от Наредбата за ЕО. По-специално:

ДЯЛ II: НАРУШЕНИЯ В НЕТЕХНИЧЕСКОТО РЕЗЮМЕ (НТР)

II.1. Нетехническото резюме не е публикувано — нарушение на чл. 20, ал. 1, т. 1 от Наредбата за ЕО

Нетехническото резюме (Приложение № 7 към ДЕО) не е публикувано като самостоятелно достъпен документ в рамките на настоящата процедура. Видно от официалното съобщение на МОСВ от 07.05.2026 г. и списъка на публикуваните файлове на страницата на Министерството, документацията включва ДЕО, ZIP архив с приложения, самия ИПЕК и процедурни документи. НТР, или Приложение № 7, не фигурира поименно в нито един от публикуваните файлове.

Самото съобщение на МОСВ декларира, че осигурява публичен достъп до „Доклада от екологичната оценка с всички приложения към него" — изискване по чл. 20, ал. 1, т. 1 от Наредбата за ЕО. НТР е Приложение № 7 и е неразделна част от ДЕО. Неговото отсъствие от публично достъпната документация нарушава тази разпоредба.

Нарушението е особено тежко, тъй като НТР е единственият документ в процедурата по ЕО, пряко предназначен за широката общественост. Приложение I, т. 9 от Директива 2001/42/ЕО изрично изисква то да осигури разбираем достъп до съществените констатации на оценката. Провеждането на 30-дневни обществени консултации без публикуван НТР е несъвместимо с правото на ефективно участие по чл. 6, § 2 от Директива 2001/42/ЕО, чл. 122, ал. 2 от ЗООС и чл. 6 от Орхуската конвенция.

ДЯЛ III: НАРУШЕНИЯ В ДОКЛАДА ЗА ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ (ДОСВ)

III.1. Вътрешно логическо противоречие в ДОСВ - самостоятелно основание за връщане на доклада

ДОСВ заключава в т. 9, че реализацията на ИПЕК ще окаже „незначително въздействие върху целостта и структурата на защитените зони“. Същевременно в т. 6 са препоръчани географски забрани

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

и буферни зони от 6 km около 26 защитени зони - мерки, обосновани само при доказано значително отрицателно въздействие.

Това противоречие е логически неотстранимо: или въздействието е незначително - тогава крайни мерки не са необходими; или мерките са необходими - тогава квалификацията „незначително въздействие“ е невярна. В двата случая Докладът е вътрешно несъстоятелен и не може да послужи като основа за законосъобразно съгласуване на ИПЕК.

III.2. Процедурна нередност при изготвянето на ДОСВ - използване на шаблон от чужда преписка

Метаданните на публикувания PDF файл на ДОСВ (INPEC_OS_20260418.pdf) съдържат заглавие: Доклад за ОСВ на план/програма: Изменение на общ устройствен план (ИОУП) на Община Царево. Това е обективно и проверимо доказателство, че документът е изготвен чрез пренасяне на шаблон от напълно различна преписка - оценка за съвместимост на общински устройствен план, различен по предмет, обхват и правна рамка от ИПЕК.

Тази констатация поставя под сериозно съмнение индивидуализирания характер на цялата оценка. Оценката за съвместимост по чл. 31 от ЗБР изисква конкретна, специфична за оценявания план преценка с оглед на най-добрите научни знания в съответната област. Документ, чиито метаданни сочат към съвсем друга преписка, не отговаря на стандарта за добросъвестна и индивидуализирана оценка. Той поражда основателно съмнение, че части от съдържанието му са механично пренесени, а не самостоятелно изготвени за конкретния план.

III.3. Неправилен правен стандарт при заключението за незначително въздействие - нарушение на чл. 6, § 3 от Директива 92/43/ЕИО и чл. 31 от ЗБР

Съгласно трайната практика на Съда на ЕС, компетентен орган може да заключи, че план или проект няма значително отрицателно въздействие върху защитена зона само когато е изключено по научни критерии всякакво разумно съмнение. Критерият е не „малко вероятно“ или „при спазване на мерките“, а „изключено“.

В случая това съмнение не само не е изключено, но е изрично признато от самите автори на ДОСВ. В т. 5.2 Докладът констатира, че е „възможно значително кумулативно въздействие“ по отношение на засегнатите площи от природни местообитания. За 38 от 39-те мерки в ИПЕК е признато потенциално значително въздействие. Тези констатации са принципно несъвместими с крайното заключение за „незначително“ въздействие.

III.4. Определени буферни зони, несъответстващи на научните източници

Буферна зона от 6 km около 26 защитени зони - въведена без количествена научна обосновка. Международната литература (Hötker et al. 2006; Carrete et al. 2009; May et al. 2020) сочи видово специфични ефективни буфери в диапазона 300 m - 3 km. Стойността 6 km е научно необоснована, прекомерна и равномерно приложена за всички зони, независимо от предметите им на опазване. **Адаптивен мониторинг** - предложен без конкретна методика, без задължителен стандарт за интензивност, без орган, натоварен с изпълнение, и без правна последица при установени превишения.

III.5. Непълна оценка по конкретни защитени зони и предмети на опазване - нарушение на чл. 22, ал. 1, т. 2 и т. 3 от Наредбата за ОС

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

Чл. 22, ал. 1 от Наредбата за ОС изисква ДОСВ да анализира въздействието конкретно по всяка засегната защитена зона и нейните предмети на опазване. Представеният ДОСВ систематизира информацията по типове мерки (ФЕЦ, ВЕП) и по таксономични групи (птици, прилепи, влечуги), но не по конкретни защитени зони.

Вследствие на това за нито една конкретна защитена зона не може да се установи: (а) кои от нейните предмети на опазване са застрашени; (б) в каква степен; (в) дали мрежата Натура 2000 като цяло запазва своята кохерентност. Анализът по чл. 22, ал. 1, т. 3 от Наредбата за ОС - за запазване кохерентността на мрежата - изцяло липсва.

Приложение 5.2-2 съдържа конкретни данни: 27 защитени зони с висок риск и 27 със среден риск от ВЕП. Въпреки това ДОСВ не извършва никакъв индивидуален анализ за нито една от тези зони — не е посочено кои предмети на опазване са застрашени, в каква степен и при какви условия рискът се реализира. Приложението идентифицира проблема, но ДОСВ не го разрешава. Матрицата „висок/среден/нисък риск" не е оценка — тя е отправна точка за оценка, която не е извършена.

III.6. 156 от 206 мерки в ИПЕК нямат оценка за въздействие върху биоразнообразието дори в самия ДОСВ

Приложение 3.1 към ДОСВ съдържа оценка за въздействие върху биоразнообразието за 50 мерки. Пълният списък на мерките в ИПЕК — Приложение 1.1.3-1 — съдържа 206 мерки. Следователно 156 мерки (76%) нямат никаква оценка за въздействие върху биоразнообразието дори в рамките на самия ДОСВ. Това нарушава чл. 22, ал. 1 от Наредбата за ОС, изискващ оценката да обхваща въздействието от плана в неговата цялост. Логиката, че останалите мерки произтичат от действащото законодателство, е неприемлива — тя е идентична с дефекта в ДЕО и е еднакво правно несъстоятелна.

III.7. Превишаване на правомощията на оценката - ultra vires

Оценката за съвместимост по чл. 31 от ЗБР е експертен акт с предмет оценяване на въздействието от конкретен план или проект. Тя не е правотворчески инструмент за въвеждане на нов забранителен или разрешителен режим. Препоръчваните в т. 6 мерки излизат извън тези правомощия, тъй като:

– Мярка № 2 въвежда географски забрани за цели области (Добруджа, Източни Родопи, черноморски общини) и буферни зони от 6 km около 26 защитени зони и от 2 km около още 27 — ограничения, излизащи извън всяка норма на действащото европейско и национално право и създаващи нов забранителен режим без законово основание. Мярката неправомерно разширява изискванията по чл. 5, ал. 5 от ЗЕВИ, касаещи единствено единствено зоните за ускорено развитие на вятърни паркове — върху всички ВЕИ технологии и върху цялата територия на страната, което е в пряко противоречие с чл. 5, ал. 10 от същия закон и на европейската директива, които изрично посочват, че разработването на плана за ускорено развитие по ал. 2 от ЗЕВИ и неговото приемане не изключва под никаква форма развитие на проекти извън териториите, включени в плана, при спазване на приложимото законодателство

Смесването между „не е приоритетна зона“ и „не е допустима зона“ е правно недопустимо. Определянето на приоритетни зони е единствено инструмент на ускорени и облекчени разрешителни процедури и под никаква форма не е равнозначно на забрана.

III.8. Противоречие с актуалното право на Европейския съюз

ДОСВ не е съобразен с редица актуални инструменти на правото на ЕС:

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

1. **Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета относно насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (RED II), изменена с Директива (ЕС) 2023/2413 (RED III)**: Директива (ЕС) 2018/2001 (RED II), изменена с Директива (ЕС) 2023/2413 (RED III), е основният правен инструмент на ЕС в областта на ВЕИ. Член 15, параграф 1 от RED II изрично задължава държавите членки да гарантират, че националните правила относно разрешителните и лицензионните процедури за ВЕИ инсталации и свързаната мрежова инфраструктура са „пропорционални и необходими". RED II изисква процедурите да са с предвидими срокове, с обективни, прозрачни и пропорционални правила, включително опростени уведомителни режими за децентрализирани устройства. Всякакви национални правила, управляващи разрешаването на ВЕИ инсталации, са задължени да издържат теста за пропорционалност и необходимост. Чл. 3, ал. 1 квалифицира ВЕИ инсталациите като проекти от преимуществен обществен интерес. Чл. 16е задължава при правово балансиране тези проекти да имат приоритет. ДОСВ не извършва изискуемото балансиране.
Предложените мерки в Доклада– широкообхватни буферни зони и регионални географски изключвания за ВЕП, задължителен предварителен мониторинг – представляват правила, свързани с разрешаването на ВЕИ проекти. Те явно не преминават теста за пропорционалност и необходимост, тъй като:

- налагат абсолютни и неиндивидуализирани забрани за цели категории технологии;
- не отчитат специфичните характеристики на конкретни проекти и конкретни защитени зони;
- не изчерпват наличните по-малко обременяващи алтернативни инструменти (смекчаващи мерки, технологични стандарти, зониране по риск, проектни условия);
- не са обосновани с конкретни научни данни за специфичен висок риск за всяка засегната зона.

RED III въвежда конкретни, задължителни максимални срокове за разрешителни процедури за ВЕИ:

- В „ускорителни зони" (renewables acceleration areas): общият срок не трябва да надвишава 12 месеца, а за офшорни проекти – 2 години;
- Извън „ускорителни зони": общият срок не трябва да надвишава 2 години, а за офшорни проекти – 3 години;
- Компетентният орган е длъжен да потвърди пълнотата на заявлението в 30 дни (в ускорителни зони) или 45 дни (извън тях).

Изискването за задължителен едногодишен предварителен мониторинг – преди изобщо да може да стартира формалната разрешителна процедура – прибавя 12 месеца към всеки инвестиционен цикъл за ВЕП, извън законово установените срокове. В комбинация с последващия задължителен мониторинг след въвеждане в експлоатация и потенциалните оперативни ограничения, тези мерки де факто създават допълнителен предразрешителен стадий, което пряко противоречи на максималните срокове, установени от RED III.

Член 15в от RED III задължава държавите членки да приемат план(ове) за определяне на „зони за ускорено развитие" на ВЕИ. По правило такива зони се изключват от Натура 2000 и национално защитени зони, освен изкуствени и застроени повърхности в тях. Същевременно обаче директивата изрично установява, че определянето на ускорителни зони не трябва да препятства продължаващото и бъдещото инсталиране на ВЕИ проекти извън тях.

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

Предложените мерки обръщат тази логика: вместо да определят положително ускорителни зони и да облекчат процедурите в тях, те налагат широкообхватни изключвания. При проекти извън ускорителните зони RED III изисква индивидуални оценки, а не общи бланкетни забрани. RED III установява, че до постигане на климатична неутралност държавите членки трябва да гарантират, че ВЕИ централи, присъединяването им към мрежата и свързаните с тях мрежа и съоръжения за съхранение се презумират като „в надделяващ обществен интерес" при балансиране на правни интереси по Директиви 92/43/ЕИО, 2000/60/ЕО и 2009/147/ЕО. Предложените мерки не само не прилагат тази презумпция – те я обръщат: третират ВЕИ проектите в определени зони като по правило недопустими, без конкретна обосновка по случай. Това противоречи на буквата и духа на RED III.

2. **Регламент (ЕС) 2024/1991 (Nature Restoration Law, в сила от 18 август 2024 г.)**: чл. 4, ал. 14 и чл. 5, ал. 11 предвиждат изрична презумпция за преимуществен обществен интерес на ВЕИ проектите, тяхното мрежово свързване и системите за съхранение - приложима както в, така и извън защитените зони. Регламентът не е споменат в нито едно от 70-те страници на ДОСВ.

3. **Директива 2009/147/ЕО за птиците не изисква автоматични забрани извън Натура 2000** Директива за птиците не изисква въвеждане на автоматична забрана за ВЕП извън Натура 2000. Тя изисква ефективна защита на дивите птици и предотвратяване на значими отрицателни въздействия, когато такива са установени. Това следва да се постига чрез конкретна оценка и конкретни мерки, а не чрез общи географски забрани, които не отчитат реалните характеристики на терена, вида на проекта, резултатите от мониторинга и възможните технически решения.

4. **Несъвместимост с механизма на Директива 92/43/ЕИО (Директива за местообитанията):** Член 6, параграф 3 от Директива 92/43/ЕИО предвижда, че всеки план или проект, вероятно оказващ значително въздействие върху защитена зона, подлежи на „подходяща оценка" на последиците му спрямо целите за опазване; компетентният орган може да го одобри само след като се увери, че няма да увреди целостта на зоната. Дори при отрицателна оценка, член 6, параграф 4 допуска изключение при „императивни причини от първостепенен обществен интерес" и при липса на алтернативи, с компенсаторни мерки.
Директивата предвижда индивидуализирана оценка, а не предварителна бланкетна планова забрана. Показателно е, че самият Доклад за екологична оценка (ДЕО) към ИПЕК изрично признава, че „пълната кумулативна оценка е възможна единствено на ниво конкретен проект" по реда на чл. 31 от ЗБР. Тази констатация сама по себе си опровергава избрания подход на обща забрана.

5. **Насоки SWD(2024) 333 final от 13 май 2024 г.**: изрично подчертават, че зоните за ускорено развитие не изключват инвестиции в останалите територии. ДОСВ не отчита тези насоки. Препоръка на Европейската комисия (2022/822) от 18 май 2022 г. за ускоряване на разрешителните процедури за ВЕИ проекти изрично посочва, че прекомерната сложност и продължителност на разрешителните процедури е основна бариера за бързото внедряване на ВЕИ. Комисията препоръчва ограничаването на „зони на изключване" до необходимия минимум, с ясна и мотивирана обосновка, основана на доказателства. Административните пречки пред ВЕИ проекти противоречат на целта за бързо и необходимо разгръщане на ВЕИ.

6. **Практика на Съда на ЕС** изисква индивидуална, видово и зона-специфична оценка за всеки конкретен проект. Бланкетните мерки в т. 6 на ДОСВ са в пряко противоречие с тези решения.

III.9. Несъответствие с действащото българско законодателство

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

1. **Несъответствие със Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ):** ЗЕВИ е основният национален акт, транспониращ RED II/RED III. ЗЕВИ въвежда максимални срокове за приключване на разрешителните процедури: до 1 година за определени случаи в ускорителни зони, до 2 години „във всички останали случаи", и до 3 години за офшорни ВЕП. Задължителен едногодишен предварителен мониторинг като универсална предпоставка пряко нарушава максималните срокове по ЗЕВИ. При едновременно прилагане на едногодишния предварителен мониторинг и законовия максимален двугодишен срок за разрешаване, реалният разполагаем период за провеждане на самата разрешителна процедура би се свил до около 12 месеца – и то само ако мониторингът тече успоредно с другите изисквания, каквото предложената мярка не предвижда. ЗЕВИ изрично предвижда, че приемането на план за приоритетни зони „**не изключва развитие на проекти извън тези територии при спазване на приложимото законодателство**". Законовата забрана по ЗЕВИ за защитени зони се отнася само до специалния режим на приоритетните зони. Разширяването на забраните чрез ИПЕК – въвеждане на буферни зони от 6 км/2 км и регионални/общински изключвания – надхвърля предвидените в ЗЕВИ възможни механизми и противоречи на закона.

2. **Несъответствие със Закона за енергетиката (ЗЕ):** ЗЕ регламентира ИПЕК като планов документ, одобряван от Министерския съвет, но **не му придава характер на пряк регулаторен акт**, способен сам по себе си да изменя установени нормативни режими – устройствени, природозащитни или финансови. ЗЕ поставя цел за „отпадане на неоправдани пречки" и провеждане на правила, „прозрачни, пропорционални и недискриминационни". Предложените мерки очевидно не отговарят на тези изисквания. По отношение на финансовата подкрепа: ЗЕ изрично предвижда механизъм за подкрепа, включително за изкупуване на електрическа енергия на преференциални цени и предоставяне на **премии** за електрическа енергия от ВЕИ. Фонд „Сигурност на електроенергийната система" е законово установен да управлява средства за покриване на разходите за премии за ВЕИ. Обща мярка в ИПЕК за „изключване на финансова подкрепа" би противоречала на действащите в ЗЕ механизми за премии и е несъвместима с финансирането им чрез Фонда. Евентуалната реформа на тези механизми изисква **законодателна промяна**, а не стратегически планов документ.

3. **Несъответствие със Закона за устройство на територията**: (ЗУТ) урежда устройственото планиране като инструмент за пространствено разполагане на инвестиционни предложения. Конкретните режими и ограничения на ниво имот се определят чрез общи устройствени планове (ОУП) и подробни устройствени планове (ПУП), при задължителни процедури за уведомяване, участие и обжалване на засегнатите лица. Предложените мерки, ако се имплементират като фактически ограничения на застрояването/ползването, следва да бъдат въведени чрез устройствени планове по реда на ЗУТ, а не директно с планов документ. В противен случай засегнатите лица са лишени от гарантираните от ЗУТ права, включително възможностите за обжалване и съдебен контрол на законосъобразността на административните актове, свързани с устройствено планиране. Възможността лицата да обжалват административни актове, свързани с устройство на територията е пряко свързано със защитата на частната собственост, гарантирана от Конституцията на Р. България, доколкото възможностите за използване на частните имоти е пряко свързана с техния устройствен статут.
Освен това ЗУТ предвижда санкция за длъжностно лице, което „изисква като условия за съгласуване и одобряване на инвестиционен проект или за разрешаване на строеж документи, каквито не се изискват с този закон или с друг нормативен акт". Ако „задължителният едногодишен предварителен мониторинг" се налага като универсално предварително условие в производствата по ЗУТ, извън нормативно предвидените изисквания, това поражда риск от незаконосъобразни административни действия.

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

4. Несъответствие със Закона за опазване на околната среда и Наредбата за ОВОС: ЗОО предвижда, че допустимостта на инвестиционни предложения (включително енергийни обекти) се решава чрез индивидуални процедури по ОВОС/преценка за необходимост от ОВОС и – когато е приложимо – чрез оценка за съвместимост по чл. 31 ЗБР. Решението по ОВОС може да съдържа „условия, мерки и ограничения" за конкретния проект и е задължително условие за последващото му разрешаване. Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС установява конкретни **кратки срокове** за произнасяне от компетентните органи: 30 дни за произнасяне по заданието за обхват, 1 месец за преценка за необходимост от ОВОС, 30 дни за оценка на качеството на доклада, 45 дни за издаване на решение след обществено обсъждане. Тези срокове са несъвместими с въвеждането на универсален едногодишен предварителен мониторинг като задължително предусловие.По Наредбата за ОВОС „пълна забрана" като общо правило за цяла категория проекти в определени зони не произтича от законодателния режим; той предвижда индивидуална преценка за допустимост по конкретните заповеди/планове за управление и последваща оценка на вероятно/реално значително въздействие, като резултатът е индивидуален административен акт.

5. Несъответствие със Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

А) Предложените бланкетни забрани заобикалят режима на оценка за съвместимост по чл. 31 ЗБР: ЗБР е основният национален акт, уреждащ режима на защитените зони от мрежата „Натура 2000". Законът не въвежда обща „пълна" забрана за определен вид инвестиционни предложения като ВЕП във всички защитени зони. ЗБР предвижда индивидуална преценка чрез оценка за съвместимост (ОС) за планове, проекти и инвестиционни предложения, които могат да окажат значително отрицателно въздействие върху защитените зони. Резултатът е решение на компетентния орган: съгласуване с условия/мерки, или несъгласуване (отказ) с мотиви, с предвидена дерогация при „императивен обществен интерес" и при липса на алтернативи. Мярката за „пълна забрана" за ВЕП в Натура 2000 заобикаля предвидения от закона механизъм за индивидуализирана преценка и се явява в пряко противоречие с чл. 31 ЗБР.

Б) Механизмът за въвеждане на забрани в конкретна защитена зона е само чрез заповед по чл. 12 ЗБР: забрани и ограничения на дейности в защитена зона се въвеждат в заповедта за обявяване на зоната по чл. 12 ЗБР. Заинтересованите лица имат право да дават становища по проекта относно предвидените забрани и ограничения. Промените в тях се правят само чрез заповед на компетентния министър при спазване на специалната процедура. ИПЕК не е предвиденият от закона инструмент за въвеждане на такива забрани и не може да ги замени. Предложената обща забрана в ИПЕК не е постановена чрез нормативно предвидения инструмент и заобикаля задължителното участие на засегнатите лица.

В) Разделът за „буферни зони" в ЗБР е отменен: Раздел IV „Буферни зони" от ЗБР (чл. 20–26) е отменен. Следователно предложените „буферни зони" от 6 км/2 км около СЗЗ за птици нямат правно основание в действащия ЗБР. Законът не предвижда механизъм за автоматично и общо установяване на нови буферни зони около територии в Натура 2000 като универсален режим. Евентуалните ограничения поради специфични рискове около конкретна зона следва да бъдат въвеждани чрез плановете за управление на конкретните защитени зони по чл. 27–29 ЗБР, включително с участие на заинтересованите лица.

6. Несъответствие с Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (Наредба за ОС): Наредбата за ОС предвижда ясен режим по отношение на предварителния мониторинг: Наредбата за ОС допуска компетентният орган да поставя изисквания към обхвата на оценката, включително „провеждане на предварителен мониторинг, ако е

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

необходим такъв". При оценка на качеството на доклада по ОС се проверява наличие на резултати от предварителен мониторинг само „ако е изискано провеждането му". Нормативният модел е мониторинг „ако е необходим/ако е изискан" по конкретната процедура – не универсален едногодишен задължителен мониторинг за всички ВЕИ проекти. Предложената обща мярка в ИПЕК излиза извън нормативния режим на Наредбата за ОС.

По отношение на буферните зони: Критериите за преценка на вероятна степен на отрицателно въздействие по Наредбата за ОС включват: местоположение спрямо зоната, разстояние до ключови елементи, емисии, отпадъци, кумулативни въздействия и др. Наредбата не предвижда нормативно фиксирани буферни разстояния като автоматичен и независим от индивидуалната преценка забранителен критерий.

Важно е да се подчертае, че самият ДЕО изрично констатира, че „с прилагането на предписаните мерки" – включително процедурата по чл. 31 ЗБР и смекчаващи мерки – въздействието върху целостта на защитените зони е незначително и планът е съвместим с природозащитните цели. Тази констатация е вътрешно противоречива спрямо предложената „пълна забрана": ако процедурата по ОС и смекчаващите мерки са достатъчни за съвместимост на ИПЕК като план, допълнителните бланкетни забрани са излишни и диспропорционални.

7. Несъответствие с Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Наредба за ЕО): Наредбата за ЕО изисква разглеждане на „разумни алтернативи" (включително „нулевата") при изготвяне и оценка на планове и програми. Съгласуването на план/програма е допустимо само ако предвижданията са в съответствие с нормативната уредба и няма мотивирани възражения по законосъобразност. Предложените мерки не са преминали надлежна алтернативна оценка, а Наредбата за ЕО изисква именно такова разглеждане на алтернативи, включително алтернативи с по-малко ограничителен ефект (например конкретни смекчаващи мерки, условия, технологични стандарти). Без изчерпване на алтернативите, залагането на обща забрана в ИПЕК е несъвместимо с Наредбата за ЕО.

8. Несъответствие с принципа за правна сигурност и оправданите правни очаквания: по данни, публично достъпни и отразени в самия ДЕО, са процедирани инвестиционни предложения за ВЕП с обща мощност над 56 000 MW. За значителна част от тях са направени значителни инвестиции в предпроектни проучвания, проектиране и правни процедури, като административните процедури се развиват на различен етап пред съответните компетентни органи. Ретроактивното налагане на бланкетни забрани чрез ИПЕК върху тези проекти поражда основателни правни претенции за нарушаване на принципите за правна сигурност и оправдани правни очаквания – принципи, признати и от правото на ЕС, и от правото на Република България.

Несъответствието с този принцип ясно личи и конкретно при мярката, свързана с налагането на едногодишен мониторинг - докладът не установява ясни критерии какви конкретни резултати от мониторинга биха довели до отказ на одобрение. При одобряването на ВЕП да се вземат предвид резултатите от извършените наблюдения. Тази неопределеност поражда правна несигурност за инвеститорите и създава предпоставки за произволен административен отказ.

III.10. Научно остарели предпоставки и избирателно цитиране

Препоръчаните мерки се базират на ограниченията от Националния план за действие за енергия от ВЕИ 2012-2020 г., т.е. на технологичното познание отпреди повече от 14 години и на документ с изтекло правно действие. Оттогава са настъпили съществени промени, пренебрегнати от ДОСВ:

– Системи за адаптивно спиране на вятърни турбини при ниска скорост на вятъра в чувствителни периоди, намаляващи смъртността при прилепи с 50–93% без значителна загуба на енергиен добив (Arnett et al. 2011; Adams et al. 2021; Whitby et al. 2024) — технология, която самото ДЕО

на Плана за приоритетни зони за ВЕП предписва като задължителна мярка в т. 7.2, но ДОСВ на ИПЕК изцяло пренебрегва.

– Системи за разпознаване и предотвратяване на сблъсък с птици в реално време, базирани на камери и изкуствен интелект, намаляващи орнито-смъртността с до 90% (eBird-базирани и AI решения, внедрени масово в Западна Европа след 2018 г.).

– Цветово маркиране на една от лопатките на вятърните турбини, документирано с намаление на орнитосмъртността с до 70% при минимални разходи (May et al. 2020) — изследване, достъпно от 2020 г. и прилагано в Норвегия и Нидерландия.

ДОСВ не оценява доколко тези технологични решения правят остарели ограниченията от 2012 г. Вместо това ги пренася механично в 2026 г. - принципно недопустимо за стратегически документ с национален обхват.

III.11. Непълен експертен екип — липса на специалист по прилепи

Списъкът на експертите, изготвили ДОСВ (Приложение към ДОСВ), съдържа четирима специалисти: биолог/зоолог, ботаник, херпетолог и орнитолог. ДОСВ посвещава самостоятелен раздел (т. 5.1.7) на въздействието върху прилепите и го квалифицира като значим риск. Въпреки това сред авторите няма нито един специалист по хироптерология (наука за прилепите). Изводите за прилепите са изготвени от орнитолог — специалист с различна профилна компетентност. Това поставя под съмнение изискването оценката да се базира на „най-добрите научни знания в съответната област" по смисъла на съдебната практика на ЕС.

III.12. Реална пречка за постигане на поставените цели

1. **Амбициозните цели изискват ускоряване, а не допълнителни бариери**

В самия ИПЕК е заложена национална цел от 34,96% дял на енергията от ВЕИ в брутното крайно потребление до 2030 г., в съответствие с RED III. Планът предвижда значителен ръст на ВЕИ мощности до 2030 г. с нови 7 160 MW спрямо 2022 г., включително 1 280 MW вятър на сушата и 500 MW офшорен вятър.

RED III изрично идентифицира дългите и сложни административни и разрешителни процедури като ключова бариера пред инвестициите в ВЕИ. Мерките, вместо да премахват тези бариери, ги задълбочават и умножават. При необходимост от реализиране на +7 160 MW нов ВЕИ капацитет до 2030 г., всяко допълнително забавяне пряко застрашава изпълнението на заложените цели.

При цели за значително увеличение на ВЕИ до 2030 г., универсалното изискване за едногодишен предварителен мониторинг за всеки нов ВЕП – съчетано с широките териториални забрани – логично удължава проектните цикли с минимум 12 месеца за всеки проект, добавяйки значителна финансова тежест и регулаторен риск. Постигането на целта за ВЕИ-електроенергия е обвързано с реализация на конкретни мощности в ограничения период до 2030 г. Всяко допълнително забавяне пряко застрашава тази реализация.

2. **Предложените мерки свиват реалния инвестиционен ресурс**

Регионите, обхванати от буферните зони и изключванията – Добруджа, Черноморието, Източни Родопи – са исторически сред **най-ветровитите** и с **най-висок технически потенциал** за вятърна енергия в България. Изключването им без надлежна проектна оценка е несъразмерно и пряко вредно за целите на ИПЕК: свива наличния ресурс за ВЕИ и прави невъзможно постигането на заложените мощностни цели.

Липсата на финансова подкрепа също допълнително би влошила инвестиционния климат. Комбинацията от: (а) липса на финансова подкрепа; (б) широкообхватни забрани и ограничения; и (в)

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

допълнителни разходи за задължителен мониторинг, ще влоши инвестиционната привлекателност на ВЕИ сектора в България и ще доведе до по-малко реализирани проекти от необходимото за постигане на целите.

ДЯЛ IV: НАРУШЕНИЯ, УСТАНОВЕНИ ОТ АНАЛИЗ НА ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ ДЕО

IV.1. 162 от 206 мерки в ИПЕК (79%) нямат анализ на въздействие върху околната среда - нарушение на чл. 10, ал. 1, т. 5 от Наредбата за ЕО и Приложение I, т. 5 от Директива 2001/42/ЕО

Анализът на приложенията към ДЕО разкрива структурен пропуск с принципно значение. Приложение 3 съдържа пълния списък на мерките в ИПЕК - 206 на брой, разпределени по пет измерения. Приложения 5-1 до 5-8, съдържащи анализа на въздействията по осем компонента на околната среда (климат, въздух, води, земи и почви, биоразнообразие, ландшафт, материални активи, здраве), обхващат само 44 мерки - тези от Приложение 4, квалифицирани като произтичащи единствено от ИПЕК.

Останалите 162 мерки - 79% от всички мерки в плана - не са оценени по нито един компонент на околната среда. Разпределението по измерения е следното:

– Декарбонизация: **106 мерки** без оценка на въздействие — включително всички транспортни, промишлени, селскостопански и горски мерки, значителна част от които предполагат строителство на нова инфраструктура или промяна в земеползването.

– Енергийна сигурност: **23 мерки** без оценка — включително мерки за разширение на ПГХ „Чирен", рехабилитация на газопреносната система, нови LNG терминали и търсене на нефт и газ в Черно море.

– Енергийна ефективност: **22 мерки** без оценка — включително мерки за саниране на сградния фонд и изграждане на отоплителна инфраструктура.

– Вътрешен енергиен пазар: **10 мерки** без оценка — включително мерки за разширяване на електропреносната мрежа с пряко въздействие върху ландшафта и природните местообитания.

– Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност: **1 мярка** без оценка.

Логиката на авторите е, че тези 162 мерки произтичат от действащото законодателство и съществуващи програми и поради това не изискват отделна оценка. Тази логика е правно несъстоятелна. Нито чл. 10, ал. 1, т. 5 от Наредбата за ЕО, нито Приложение I, т. 5 от Директива 2001/42/ЕО предвиждат такова изключение. Изискването е оценката да обхваща вероятните значителни въздействия от плана като цяло - не само от неговата иновативна или самостоятелна част. ИПЕК включва тези мерки като свои политики и за тяхното изпълнение отговаря като план. Въздействието, което те пораждат, е въздействие на ИПЕК.

Показателно е, че сред необхванатите 162 мерки попадат всички мерки от измерението Декарбонизация, свързани с транспорта, промишлеността и сградния фонд, включително мерки с пряко и значително въздействие върху качеството на въздуха, водите и почвите. Пропускането им от анализа не е техническо - то е съдържателно и засяга валидността на крайните изводи на ДЕО.

IV.2. Данните в Приложение 11 съдържат изрично признание за непълнота - компрометиране на кумулативната оценка

БЪЛГАРСКА ВЕТРОЕНЕРГИЙНА АСОЦИАЦИЯ
+ 359 88 920 68 22
INFO@BGWEA.EU
WWW.BGWEA.EU
УЛ. ХРИСТО БЕЛЧЕВ 21, СОФИЯ 1000

Приложение 11 представя справка за ВЕИ обекти в защитени зони по всички РИОСВ, области и зони. Документът обаче съдържа самостоятелна колона, озаглавена: Обекти в експлоатация, без яснота дали са в ЗЗ. Тази колона е попълнена за множество защитени зони, което означава, че авторите на справката изрично са признали, че за значителна част от действащите ВЕИ обекти не е известно дали се намират в границите на защитена зона.

Кумулативната оценка в ДОСВ (т. 5.2) е изградена пряко върху данните от тази справка. Оценка, чиято фактическа база съдържа собствено признание за непълнота, не може да служи като основа за заключение за незначително кумулативно въздействие, което изисква оценката да се основава на най-добрите научни знания. Данни с призната неяснота за пространственото положение на обектите не отговарят на този стандарт.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на подробно изложената аргументация Българска ветроенергийна асоциация счита, че ДЕО и ДОСВ към ИПЕК - актуализация 2024 г., страдат от съществени правни нарушения, методологически дефекти и вътрешни противоречия, несъвместими с изискванията на националното и европейското законодателство. Нетехническо резюме не е публикувано за обществено достъп.

Необходимото преработване следва да включва минимум: (а) изготвяне на реални алтернативи; (б) количествена кумулативна оценка по конкретни защитени зони, базирана на реализирани мощности; (в) отчитане на NRL и RED III при балансиране на интересите; (г) технологична диференциация на мерките; (д) премахване на бланкетните забрани; (е) самостоятелно и пълноценно нетехническо резюме; (ж) публикуване на Нетехническо резюме.

Само при изпълнение на тези условия може да бъде гарантирана необходимата степен на правна обоснованост и научна надеждност, изискуема от стратегически документ от такова национално и европейско значение.

С уважение,

Миглена Стоилова
Председател на УС на БГВЕА